

Asia: VN/11505/2020

Lausuntopyyntö toimeentulotukilain uudistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Kirkkohallitus keskittyy lausunnossaan lukuun 7 erityisesti diakoniatyöstä saatujen kokemusten perusteella.

Perustoimeentulotuen harkinnan perusteiden selkeyttäminen lainsäädännössä

Harkinnan perusteiden selkeyttäminen perustoimeentulotukea myönnettäessä asiakkaan eduksi olisi tärkeä uudistus. Tavoitteena tulee olla kohtuuttomien tilanteiden välttäminen sekä päätösprosessin selkeyttäminen ja nopeuttaminen. Käytännössä tarve harkinnan käytölle koskee tulojen osalta erityisesti vyörytystä. Nykyisen käytännön mukaan vyörytys voi aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita tuen saajan arjessa. Menojen osalta kohtuuttomia tilanteita syntyy esimerkiksi silloin, kun todellisten ja laskennallisten asumiskustannusten välinen ero on suuri.

Sosiaalihuollon ja Kelan välisen tietojenvaihdon parantaminen

Mietinnössä ehdotetaan, että sosiaalihuolto voisi välittää lausunnon Kelaan ilman, että Kela sitä pyytää. Ehdotus on hyvä, jos on kysymys asiakkaan luvalla tapahtuvasta tietojenvaihdosta ja asiakkaan eduksi tehtävästä toiminnasta. Tavoitteena tulee olla ”yhden luukuun” kautta tapahtuvan palvelun kehittäminen.

Yhteinen asiakassuunnitelma sosiaalihuollon ja perustoimeentulotuen kesken olisi hyvä uudistus, jos se ei pitkitä toimeentulotukiprosessia. Samassa yhteydessä tämän suunnitelman nimen voisi vaihtaa asiakkaan palvelusuunnitelmaksi.

Työryhmän esitys toimeentulotukilaissa säädettävästä toimeentulotukiasioiden yhteistyöelimestä tai neuvottelukunnasta on hyvä, jos yhteistyöelimestä on riittävä asiakasnäkökulma mukana. Sekä palvelun käyttäjien että esimerkiksi kirkon diakoniatyön edustus tukisivat oikean suuntaista kehittämistä. Diakoniatyössä on tilastojen mukaan v. 2020 käyty ensisijaisesti talousongelmiin liittyen yli 300 000 keskustelua ja näiden kohtaamisen sisältönä on pääasiallisesti palveluohjaus.

Selvittämistä vaativat kysymykset ja muussa valmistelussa kehitettäväksi ehdotettavat asiat

Työryhmän esittämien pohdintojen lisäksi toimeentulotukilakia kehitettäessä tulisi tarkasteluun ottaa lapsivaikutukset sekä perusturvan karensseihin ja liikaa maksetun etuuden takaisinperintään liittyvät asiakkaille aiheutuvat kohtuuttomat tilanteet. Perustoimeentulotukea laskettaessa lasten saamat rahalahjat tai kesäansiot eivät saa vaikuttaa huoltajien hakemaan toimeentulotukeen.

Suomessa perusturvan taso on todettu myös useissa kansainvälisissä tutkimuksissa todettu liian alhaiseksi. Perusturvan tasoa ei pystytä pelkästään sosiaalihuollon ja Kelan yhteistyöllä korjaamaan. Merkittävä osa Kelan perustoimeentulotuen tarvitsijoista on Kelan asiakkaita (esimerkiksi asumistuki, peruspäivärahat ja takuueläkkeet). Vain pieni osa perustoimeentulotukea saavista saavat myös ehkäisevää tai täydentävää toimeentulotukea.

Toimeentulotukilain toimivuus ei liity ainoastaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaan. Siksi tulisikin tarkastella eri hallinnonaloilla tehtävien päätösten vaikutusta perustoimeentulotuen varassa elävien arkeen. Kaavoitus, asuntopolitiikka, julkinen liikenne, terveydenhuollon asiakasmaksut, palveluiden saatavuus sekä kolmannen sektorin ja kirkon diakoniatyön toteuttama palveluohjaus ovat esimerkkejä asioista, jotka vaikuttavat perustoimeentulotuen varassa elävän arjen toimivuuteen ja arjessa selviytymiseen.

Pekka Huokuna

Tiina Saarela

Kansliapäällikkö

Asiantuntija

Saloranta Teija
Kirkkohallitus